РАҚАМЛИ ТАЪЛИМ РЕСУРСЛАРИ ИНТЕГРАЦИЯСИНИНГ ДИДАКТИК ИМКОНИЯТЛАРИ

Urolov G‘ulom Berdiyor o‘g‘li
gulomurolov95@gmail.com

Аннотация Рақамли таълим ресурслари тизимининг мазмуни Ўзбекистон Республикаси Давлат таълим стандартларининг мутахассислар тайёрлашнинг тегишли соҳалари, касб-ҳунар таълими бўйича давлат таълим стандартлари фанларининг намунавий дастурлари ва касб-ҳунар таълими бўйича давлат таълим стандартлари фанлари бўйича мажбурий ўқув нашрлари рўйхати талабларига жавоб бериши керак [1]. Олий таълим муассасаларида электрон хизмат тўлиқ таълим ресурсларини, ўқитувчилар ва талабаларни рўйхатга олиш воситаларини, компьютер моделлаштиришни ва ўрганиш объектларини тадқиқ қилишни, шу жумладан моделлаштириш ва тажрибалар натижаларини қайта ишлаш ва намойиш қилиш воситаларини, шунингдек, ўқитиш учун интерактив ўқув вазифаларини ва билим ва кўникмаларни баҳолаш воситаларини ўз ичига олади.

Олий таълим муассасаларида таълим муҳитига алоҳида педагогик ёндашув бўлиши керак, чунки бу келажакдаги касб бўйича билимларни онгли равишда эгаллашни, юқоридаги контекстда таълимнинг моҳиятига йўналтирилган бошқа педагоглар таркибини ва унинг барча шакллари ва кўринишларида рақамлаштиришни ўз ичига олади. Рақамлаштириш дастурларнинг янгиланиши ёки мавжудлари асосида янгиларининг пайдо бўлиши туфайли ривожланмоқда.

Методик адабиётларда рақамли таълим ресурслари тушунчаси икки хил талқин қилинади:

компьютерда такрорланган янги авлоднинг рақамли ўқув (дидактик) материаллари ва таълим муҳитлари;

Рақамлаштиришга кенг кўламли кескин ўтиш, бир томондан, кундузги таълимни масофавий таълим билан қоплашга ёрдам берган бўлса, иккинчи томондан, таълим сифатига таъсир этувчи кўплаб муаммолар аниқланди. Эскирган дастурлар, рақамли муҳитда малакали бўлмаган ўқитувчилар, рақамли хизматлардан фойдаланишнинг турли даражалари шулар жумласидандир.

Сўнгги йилларда рақамли таълим ресурсларидан фойдаланган ҳолда янги авлод электрон таълим рақамли материаллари яратилди ва амалиётга татбиқ этилди, уларнинг мақсади таълим жараёнининг самарадорлигини оширишдир.

Рақамли таълим ресурси қуйидаги мақсадларга эришишга қаратилган таълим воситасидир:

- мултимедиа воситаларидан фойдаланган ҳолда таълим маълумотларини тақдим этиш;
- интерактив ўзаро таъсир давомида фойдаланувчига фикр-мулоҳаза билдириш;
- ўқув натижаларини ва ўрганишдаги тараққиётни мониторинг қилиш;
- ўқув жараёнини ахборот ва методологик жиҳатдан қўллаб-қувватлаш жараёнларини автоматлаштириш.

Мақсади ва дидактик салоҳиятига кўра рақамли таълим ресурслари қуйидагича таснифланади:

Ахборот ва маълумотнома манбалари таълим жараёни ва академик фанларни ахборот билан таъминлайди. Буларга энциклопедиялар, маълумотномалар, луғатлар, антологиялар, географик ва астрономик хариталар, ҳуқуқий ва иқтисодий тўпламлар ва бошқалар киради.

Умумий маданий хусусиятга эга электрон нашрлар ва ресурслар маданий муҳит яратишга мўлжалланган. Буларга дунё бўйлаб музейларга виртуал саёҳатлар, шаҳарлар ва қитъалар бўйлаб саёҳатлар, жаҳон маданияти классикалари нашрлари, архитектура, расм ва мусиқа дурдоналари киради.

Таълим бўйича рақамли таълим ресурслари ўқув дастури доирасида тизимлаштирилган материалларни ўз ичига олган ҳолда ўқув жараёнини қўллаб-қувватлайди ва ривожлантиради. Улар турли хил ўқув машғулотларини, жумладан, ахборот машғулотлари, амалий машқлар ва баҳолашни қўллаб-қувватлайди. Улар ўқитувчининг талабаларнинг академик ва мустақил ишларини ташкил қилиш қобилиятини кенгайтиради.

Электрон визуал кутубхоналар - бу элементар ва мураккаб тузилишга эга ахборот объектлари тўплами (матнлар, фотосуратлар, видеолар, анимациялар, компьютер моделлари, тестлар, тақдимотлар ва бошқалар).

Таълим компьютер муҳитлари талабалар ва ўқитувчиларга турли хил фаолиятларни бажариш учун турли хил воситаларни тақдим этувчи виртуал моделлар сифатида: муаммоларни ечиш, объектларни қуриш, ўлчовларни олиш, қуриш, синовдан ўтказиш, тажриба ўтказиш ва бошқалар.

Электрон дарсликлар мустақил нашр сифатида ва анъанавий дарсликка дидактик қўшимча сифатида.

Рақамли таълим ресурсларидан фойдаланган ҳолда дарсларни ўтказиш янги, замонавий технологиядир. Ўқитувчининг янги технологиялар ва таълим ресурсларини ўзлаштириши ва улардан фойдаланиши муқаррар равишда қизиқиш, ҳурмат ва маълумот алмашиш истагини уйғотади.

Рақамли таълим ресурсларидан фойдаланиш талабаларнинг ўрганишга бўлган қизиқишини оширади. Талабалар компьютер экранлари, интерактив доскалар, проекторлар, телевизорлар ва кинотеатрлардан олинган маълумотларни китоблардан кўра анча яхши қабул қиладилар.

Рақамли таълим ресурсларидан фойдаланиш талабаларда диққат, идрок, фикрлаш, тасаввур, хотира ва когнитив қизиқишларни ривожлантиришга ёрдам беради. Бошқача қилиб айтганда, мультимедиа воситалари ўқув тажрибасини яхшилайди.

Ўқув фаолиятининг янги, янада хилма-хил шакллари ва турларини қўллаш учун мақбул шароитларни яратади. Талабаларнинг мустақил, ижодий ва тадқиқот фаолияти рағбатлантирилади ва ўқув фаолиятининг янги турлари (шу жумладан, асосий компетенциялардан бири бўлган маълумотларни қидириш, баҳолаш, танлаш ва тартибга солиш) ишлаб чиқилади.

Дарснинг эстетикаси ўзгаради. Ўқитувчилар ўқув тажрибаларини янада қизиқарли қилиш учун кучли воситаларга эга бўладилар.

Рақамли таълим ресурсларидан фойдаланиш дарсларнинг амалий йўналишини оширади.

Рақамли таълим ресурсларидан фойдаланиш доирасида компьютерда моделлаштириш каби замонавий ахборотни қайта ишлаш воситаларидан фойдаланган ҳолда турли фан соҳаларидаги муаммоларни ҳал қилишда фанлараро алоқалар фаол равишда шаклланади.

Рақамли таълим ресурсларидан фойдаланиш талабалар учун самарали мустақил таълимни таъминлаши мумкин. Масалан, ўқув модулларидан нафақат дарсда, балки ҳар бир талабага дарсдан ташқари машғулотлар пайтида ёки бирон бир сабабга кўра материални ўзлаштирмаган ва қўшимча машқ қилишга муҳтож бўлган тақдирда уй вазифаси учун ҳам фойдаланиш мумкин. Рақамли таълим ресурсларидан фойдаланган ҳолда мунтазам равишда дарс берадиган баъзи ўқитувчилар уларни СД-дискларга ёзиб олиб, талабаларига тақдим этадилар. Уйда болалар ўрганилган материални нафақат дарсликдан, балки ўқитувчи томонидан яратилган мултимедиа материалларидан ҳам фойдаланиб кўриб чиқишлари мумкин.

Рақамли таълим ресурсларидан фойдаланиш ўрганилаётган материалнинг амалий аҳамиятини очиб бериш орқали талабаларнинг мотивациясига таъсир қилади, бу эса талабаларга ўзларининг индивидуал ўзига хослиги, тасаввурлари ва ижодкорлигини ифода этиш имкониятини беради. Рақамли таълим ресурслари дарсларни янада қизиқарли, самарали ва ҳиссий жиҳатдан бой қилади.

Рақамли таълим ресурслари талабаларга амалий топшириқларни бажаришда зарур назарий маълумотларга кириш имкониятини беради ва аксинча, назарий материални амалий мисоллар билан тасвирлайди, бу эса ўқитишда назарияни амалиёт билан боғлаш тамойилини амалга оширишни таъминлайди.

Фойдаланилган адабиётлар

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Ахборот технологиялари ва коммуникациялари соҳасини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПФ -5349-сонли Фармони. - Тошкент, 2018-йил, 19-февраль.
2. Жўраев Р. Х. Ўзбекистонда таълим тизимини такомиллаштириш босқичлари. Тошкент : Зиё . 186 б.